

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (Україна)
ІНСТИТУТ ХІМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ (м. Рубіжне) (Україна)
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «СОБОРНІСТЬ» (Україна)
ЛУГАНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ (Україна)
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА (Україна)
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ» (Україна)
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ (Україна)
БАКІНСЬКИЙ ІСЛАМСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Азербайджан)
УНІВЕРСИТЕТ м. Ніш (Сербія)
ЗЕЛЕНОГУРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Польща)
ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ
«НАВЧАННЯ БЕЗ КОРДОНІВ» (Канада)

**«Актуальні питання, проблеми та
перспективи розвитку гуманітарного знання у
сучасному інформаційному просторі:
національний та інтернаціональний аспекти»**

Частина 1

Збірник наукових праць
(за матеріалами XII Міжнародної
науково-практичної конференції
30-31 травня 2016 року)

За загальною редакцією д.філос.н. Журби М.А.

Україна – Сербія – Азербайджан – Польща – Канада

2016

Аль Рс за Киз ге ка Кол М Мар У н Мех С Мол С п Пав Е п Пог А п п Фа Г с Ци Г з Пр Во. € У Др с і	Гусленко І.Ю. До питання навчання студентів письмового перекладу комунікативними методами.....250 Давіденко Н.О. Мотивація як комунікативна установка мовної особистості.....253 Дідик Н.М. Методи діагностики соціальної адаптації студентів .....255 Євтушенко Ю.О. Аналіз складових професійної компетентності лікаря сімейної медицини .....258 Журба О.В. Практичне заняття з історії як засіб формування інформаційної компетентності учнів .....261 Казьмір В.А., Кондрук А.М., Кордонська А.В. Досвід впровадження міжпредметних зв'язків на заняттях – важливий засіб покращення знань студентів .....264 Канівець З.М. Оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу .....267 Ковалинська І.В. Поняття «культура» в контексті мультикультурної освіти .....270 Костюк І.О. Проблеми формування освітньо-розвивального середовища на сучасному етапі розвитку педагогічної науки .....273 Кузьміченко І.О., Асєєва О.А. Творчість Івана Яковича Франка у призмі української етнопедагогіки .....277 Лебедева І.О. Формування художньо-образного мислення студентів-вокалістів як професійно-необхідної якості майбутнього педагога .....279 Лукач У.Р. Особистісно орієнтоване навчання як компонент модернізації вітчизняної освітньої системи .....282 Маєгора Ю.С. Аналіз основних проблем викладання інформатики у медичних ВНЗ ...285 Олексієнко О.Г. Особливості формування життєстійкості особистості .....286 Остапенко Н.І. Підготовка майбутніх педагогів-музикантів в умовах ВНЗ.....289
--	--

Прохоренко В.С.	
Структура кваліфікацій знань, умінь та навичок	292
Прохоренко І.І.	
Педагогічний дизайн як область вищої педагогічної освіти	294
Рибник Д.І.	
Методи та засоби впровадження понятійного апарату	297
Ситник Н.І.	
Особливі напрямки і форми співробітництва наукових установ України та Канади	300
Сілан І.І.	
Виклики вищої школи у контексті сучасних вимог до вищої освіти	304
Смолюцька О.С., Дроб М.П.	
Положеність, управління організацією освітнього процесу в українській ВНЗ в актуальних суспільно-політичних обставинах	307
Соболюк О.М.	
Педагогічні аспекти розвитку національної самосвідомості засобами мови в молодіжному середовищі підлітків української діаспори США	309
Червоний О.В.	
Сучасний етап навчання молодших школярів основам пожежної безпеки	311
Чернявська В.А.	
Педагогічний моніторинг як чинник оцінювання та прогнозування навчально-виховного процесу	314
Чухахін С.А.	
Системно-синергетичний підхід в системі освіти при формуванні професійної компетентності у майбутніх інженерів-зв'язківців	316

Ковалинська І.В.,

*к.пед.н., доцент; докторант кафедри теорії та історії педагогіки
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Україна, м. Київ

ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРА» В КОНТЕКСТІ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

Поняття «культура» надзвичайно широке. Його вивченню присвятили свої праці найвідоміші філософи й науковці всього світу. Протягом історії людства видатні мислителі намагалися осягнути поняття «культура». Такі спроби робили І. Кант, Г. Гердер, Г.Ф. Гегель, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, В. Дільтей, Г. Зіммель, О. Шпенглер, А. Тойнбі, Г. Ріккерт, В. Вільденбауд, Е. Кассіер, М. Фуко, Ж. Лакан, Ж.-Ф. Ліотар, Р. Барт та ін. У процесі аналізу наукової та довідкової літератури з проблеми дослідження нами було виявлено, що існує понад 500 визначень культури.

Часто поняття «культура» та «цивілізація» використовують як синоніми. І термін «культурність» і термін «цивілізованість» пов'язують з розвитком освіти, науки, мистецтва, видами комунікації, практиками релігії тощо. Загалом, філософія представляє культуру як загальну ідею, що дозволяє побачити певні орієнтири духовного розвитку людства. За посередництвом культури людина включається не тільки у безпосередній контекст свого соціального життя, але і у систему загальних форм людського існування. Вона отримує можливість взаємодії й комунікації з іншими культурами, що зникли з арени історичного життя, без якого, однак, людство не може вважатися єдиним цілим.

Поняття «культура» несе в собі багато розумінь. З одного боку, культура у найширшому значенні – це все те, що об'єднує людство, й те, що кожна людина несе в собі як визначний показник її відокремлення від тваринного світу. В цьому сенсі культура – невід'ємна частина загальнолюдського: це те, що об'єднує усіх людей. Але поняття «культура» несе в собі й глибоку неоднозначність. З одного боку, кожен індивід має власну культуру, і можна сказати, що кожна людина – це людина культурна. В цьому сенсі поняття «культура» презентує основну якість особистості, що об'єднує усе людство без винятку. З іншого боку, кожна людина має власні погляди, вподобання, інтереси, поняття, здатності, і в цьому сенсі усі люди відмінні завдяки своїй власній культурі. Отже, поняття «культура» відноситься і до базових подібностей, і до основних системних відмінностей, що об'єднують та роз'єднують людство [1].

К. Гіртц (Clifford Geertz) визначає культуру як інтегроване ціле і систему значень і понять, що поділяє більшість населення. Отже, культура –

це інтегроване поняття, спільне для усіх членів певної чітко визначеної групи людей [2]. Але це визначення оспорує Т. Еріксен (Thomas Hylland Eriksen). Він наголошує на тому, що в межах даної культурної групи завжди існують варіації, і сама група не є відокремленою від зовнішнього соціуму, а відтак на неї впливають усі технологічні й економічні процеси глобалізації [3].

Норвезька дослідниця У. Вікан (Unni Wikan) пише, що досить часто культура пере- і недооцінюється, і що її визначення залежить переважно від точки зору дослідника. Вона підтверджує, що поняття «культура» дуже часто використовується як діюча сила у міжкультурних зіткненнях, хоча вона не має ніяких форм самостійного або матеріального існування. Фактично вона і є суб'єктом дії. Культура часто описується як щось незмінне, те, те, що характеризує усіх членів певної культурної спільноти, хоча насправді культура – це об'єкт сили, який надає одним людям право вирішувати, що важливо, і що ні, де «правда», і що таке «неправда» [4].

С. Гатальська підкреслює, що «культура – це спілкування, і що типів культур є стільки, скільки існує соціальних суб'єктів, кожен із яких має свій життєсвіт, особливий духовний лад тощо» [5].

У документах ЮНЕСКО записано, що 1) будь-яка культура – це сукупність неповторних і незамінних цінностей; 2) всі культури складають єдине ціле в загальному доробку людини; 3) культурна самобутність і різноманітність нерозривно пов'язані один з одним (у результаті контактів з традиціями і цінностями інших народів, культурна самобутність оновлюється і збагачується); 4) міжнародне співтовариство вважає своїм обов'язком зберігати і захищати культурну спадщину кожного народу. Збереження самобутності різних культур при їх взаємопроникненні є дуже важливим, так як виступає основним принципом досягнення соціокультурної згоди [цит. за: 6].

У нашому дослідженні мультикультурної освіти вчителів становлять інтерес погляди дослідників щодо культури як статичної або динамічної системи, завдяки чому вона здатна еволюціонувати, вбираючи в себе нові культурні зразки та культурні орієнтири. Як зазначає Ф. Дервін (F. Derwin) [7] «...культура, яка не змінюється і не вступає у взаємообмін із іншими культурами – мертва культура. Найголовніше для дослідника – відійти від фасаду, від зовнішніх відмінностей, які насправді базуються на культурній одиницності і розгледіти ті відмінності, які кожен з нас несе в собі, щоб побачити справжню конструктивну і маніпулятивну силу культури.

Основним для визначення якості мультикультурної освіти є поняття динамічності культури, яка здатна змінюватися та вбирати нові тенденції, адаптувати їх в умовах суспільства, що змінюється. Культура має розглядатися як структура, що постійно розвивається, адже статична

не інтегроване поняття, спільне для усіх членів певної чітко визначеної групи людей [2]. Але це визначення оспорує Т. Еріксен (Thomas Hylland Eriksen). Він наголошує на тому, що в межах даної культурної групи завжди існують варіації, і сама група не є відокремленою від зовнішнього соціуму, а натомість на неї впливають усі технологічні й економічні процеси глобалізації [3].

Норвезька дослідниця У. Вікан (Unni Wikan) пише, що досить часто культура пере- і недооцінюється, і що її визначення залежить переважно від точки зору дослідника. Вона підтверджує, що поняття «культура» дуже часто використовується як діюча сила у міжкультурних зіткненнях, хоча вона не має ніяких форм самостійного або матеріального існування. Фактично вона і є суб'єктом дії. Культура часто описується як щось незмінне, те, те, що характеризує усіх членів певної культурної спільноти, хоча насправді культура – це об'єкт сили, який надає одним людям право вирішувати, що важливо, і що ні, де «правда», і що таке «неправда» [4].

С. Гатальська підкреслює, що «культура – це спілкування, і що типів культур є стільки, скільки існує соціальних суб'єктів, кожен з яких має свій життєсвіт, особливий духовний лад тощо» [5].

У документах ЮНЕСКО записано, що 1) будь-яка культура – це сукупність неповторних і незамінних цінностей; 2) всі культури складають єдине ціле в загальному доробку людини; 3) культурна самобутність і автономність нерозривно пов'язані один з одним (у результаті контактів з традиціями і цінностями інших народів, культурна самобутність змінюється і збагачується); 4) міжнародне співтовариство вважає своїм обов'язком зберігати і захищати культурну спадщину кожного народу. Збереження самобутності різних культур при їх взаємопроникненні є дуже важливим, так як виступає основним принципом досягнення соціокультурної згоди [цит. за: 6].

У нашому дослідженні мультикультурної освіти вчителів становлять інтерес погляди дослідників щодо культури як статичної або динамічної системи, завдяки чому вона здатна еволюціонувати, вбираючи в себе нові культурні зразки та культурні орієнтири. Як зазначає Ф. Дервін (F. Dervin) [7] «...культура, яка не змінюється і не вступає у взаємобмін із іншими культурами – мертва культура. Найголовніше для дослідника – відійти від фасаду, від зовнішніх відмінностей, які насправді базуються на культурній одиничності і розгледіти ті відмінності, які кожен з нас несе в собі, щоб побачити справжню конструктивну і маніпулятивну силу культури.

Основним для визначення якості мультикультурної освіти є поняття динамічності культури, яка здатна змінюватися та вбирати нові тенденції, адаптувати їх в умовах суспільства, що змінюється. Культура має розглядатися як структура, що постійно розвивається, адже статична

культура не може сприйняти виклики часу, коли міграція в Європі досягла найвищого рівня за останні 60 років. Культура не може існувати ніяк інакше, окрім будучи плюралістичною, такою, що змінюється, пристосовується, вибудовується.

М. Абдалла-Прецельє (Martine Abdallah-Preteille) визнає, що поняття «культура» більше не відповідає сьогоднішньому стану культури, і за його допомогою більше неможливо визначити культурне різноманіття, що існує у сучасному світі. Тепер культури неможливо розглядати відокремлено, як самостійні культурні сутності, вони мають визначатися за допомогою соціальних, політичних та комунікативних реалій [8].

Отже, ми будемо розглядати поняття «культура» у контексті мультикультурної освіти як багатоаспектний феномен, основними характеристиками якого стає динамічність, плюралістичність, варіативність і гнучкість, здатність до змін. Культура стає важливим фактором соціального спокою, толерантного співіснування і взаєморозуміння між представниками різних культурних спільнот.

Література

1. Williams, R. (1981) *The Sociology of Culture*. University of Chicago Press.
2. Geertz, C. (1973) *The Interpretation of Cultures*. Selected Essays by Clifford Geertz. New York, Basic Books, Inc., Publishers
3. Eriksen, T. (2001) *Small places, large issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. London, Sterling, Virginia. Pluto press.
4. Wikan, U. (2001.) *Generous Betrayal: Politics of Culture in the New Europe*. Chicago, The University of Chicago Press Book.
5. Гатальська С. М. Філософія культури: підручник для студентів вищих навчальних закладів / С. М. Гатальська. – К. : Либідь. 2005. – 326 с.
6. Мичковська В. Р., Бец Ю. І. Поняття «полікультура» та «полікультурне виховання» в сучасних наукових дослідженнях / В. Р. Мичковська, Ю. І. Бец // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39(3). – С. 255–258. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39\(3\)_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39(3)_42)
7. Dervin, F. O Cultural identity, representation, and Othering . Available at <http://users.utu.fi/freder/dervinhandbookcorrect.pdf>
8. Martine Abdallah-Preteille. Interculturalism as a paradigm for thinking about diversity. *Intercultural Education*. Volume 17, Issue 5 December 2006, pages 475–483

аспірант кафедр

ПРОБЛЕМИ С СЕРЕДОВ

Глобалізаційні науки, модернізація сприятливого освітнього виховання підрос... теорії, так і на пр... Проблема ст... дтей була прису... філософів (Сократ, Середньовіччя та Ф. Рабле, Я. К... Е. Еріксона, А... К. Ушинського, розвивального с... (Ш. Амонашвілі, В. Ясвіна).

Мета статті середовища на с...

Ще у періоді формувалося загальноосвітньою народною освітою розвитку поглядів дітей, стала появ... дівчата та хлопці

У країнах Європи відкриваються галузі астрономії, писемності, майстерності, релігійної (е.) проблема ставала відображається в творчості Платона, Аристотеля